

20. Колымшо урок: Ушештарымаш

1. Compound past tense I:

Conjugation I: лудаш		
	Positive	Negative
1Sg	лудам ыл'е	ом луд ыл'е
2Sg	лудат ыл'е	от луд ыл'е
3Sg	лудеш ыл'е	огеш (ок) луд ыл'е
1Pl	лудына ыл'е	огына (она) луд ыл'е
2Pl	лудыда ыл'е	огыда (ода) луд ыл'е
3Pl	лудыт ыл'е	огыт луд ыл'е

Conjugation II: возаш		
	Positive	Negative
1Sg	возем ыл'е	ом возо ыл'е
2Sg	возет ыл'е	от возо ыл'е
3Sg	воза ыл'е	огеш (ок) возо ыл'е
1Pl	возена ыл'е	огына (она) возо ыл'е
2Pl	возеда ыл'е	огыда (ода) возо ыл'е
3Pl	возат ыл'е	огыт возо ыл'е

2. Compound past tense II:

Conjugation I: лудаш		
	Positive	Negative
1Sg	лудам улмаш	ом луд улмаш
2Sg	лудат улмаш	от луд улмаш
3Sg	лудеш улмаш	огеш (ок) луд улмаш
1Pl	лудына улмаш	огына (она) луд улмаш
2Pl	лудыда улмаш	огыда (ода) луд улмаш
3Pl	лудыт улмаш	огыт луд улмаш

Conjugation II: возаш		
	Positive	Negative
1Sg	возем улмаш	ом возо улмаш
2Sg	возет улмаш	от возо улмаш
3Sg	воза улмаш	огеш (ок) возо улмаш
1Pl	возена улмаш	огына (она) возо улмаш
2Pl	возеда улмаш	огыда (ода) возо улмаш
3Pl	возат улмаш	огыт возо улмаш

3. Gerund in -мек(е):

лудаш > лудмек(е), возаш > возымек(е)

4. Participle in -шаш:

лудаш > лудшаш, возаш > возышаш

5. Passive participle + postposition:

лудмо деч ончыч	возымо деч ончыч
лудмо годым	возымо годым
лудмо деч вара	возымо деч вара
лудмо нерген	возымо нерген
лудмо дене	возымо дене
лудмо шотышто	возымо шотышто
лудмылан көра	возымылан көра

6. Plural suffix in -ла:

ялла, олала

7. Negative pronouns and adverbs:

Negative pronouns	
н'игӧ	nobody, no one
н'имо	nothing
н'имогай	no kind of
н'имыняр(е)	no, none
иктат	nobody, no one

Nominative	н'игӧ	н'имо	н'имогай	иктат
Genitive	н'игӧн	н'имон	н'имогайын	иктынат
Dative	н'игӧлан	н'имолан	н'имогайлан	иктыланат
Accusative	н'игӧм	н'имом	н'имогайым	иктымат
Comparative	н'игӧла	н'имола	н'имогайла	
Inessive		н'имошто	н'имогайыште	
Illative		н'имошко	н'имогайышке	
Lative		н'имоэш	н'имогаеш	

Negative adverb	
н'игузе	in no way, by no means
н'игунам	never
н'игуш(ко)	nowhere, anywhere
н'игушто	nowhere, anywhere
н'игушан	nowhere, anywhere
н'игушеч(ын)	from nowhere

8. Multi-part directional system: adverbs, postpositions:

Motion toward		No motion		Motion away from	
куш(ко) кушан	where to?	кушто кушан	where?	кушеч(ын)	where from?
туш(ко) тушан	(to) there	тушто тушан	there	тушеч(ын)	from there

Motion toward		No motion		Motion away from	
воктек(е)	beside, next to	воктен(е) воктелан	beside, next to	воктеч(ын)	(away) from
шенгек(е) шенгелан	behind	шенгелне шенгелан	behind	шенгеч(ын)	out from behind

9. Conjunction: *гынат*:

Йўр лиеш гынат, толам.	Although it's going to rain, I'll come.
------------------------	---

Exercises

1. Put the verbs in parentheses into the compound past tense I.

- 1) Вачин *классыш пуримо годым туныктышо йоча-влаклан у *задачым (умылтараш).
- 2) *Изажын толмо кечын Настаси пеш (куанаш).
- 3) Ожно мландым *шога дене (куралаш).
- 4) Изиэм годым мый *пий деч (лўдаш).
- 5) Марийжын *командировко гыч толмо кечын Тайра олыкышто шудым (солаш).

* *класс* 'class', *иза* '(elder) brother', *задача* 'problem, assignment, lesson', *шога* 'wooden plow', *пий* 'dog', *командировко* 'business trip'

2. Form counterfactual conditional sentences as answers to the questions. Use the verbs in parentheses.

- 1) – Молан тый мемнан *дене пырля от муро?
– Мутшым (палаш) гын, (мураш).
- 2) – Молан мыйын киярем ок куш?
– Вўдым жапыштыже (опташ) гын, (кушкаш).
- 3) – Молан сайрак *пеледышым налын отыл?
– Оксам шукырак (лияш) гын, (налаш).
- 4) – Молан шоган йыраным сомылен отыл?
– Йўр ок (йўраш) гын, (сомылаш).
- 5) – Молан колым шагал кученда?
– *Пурла сереш (верланаш) гын, (кучаш).

* *дене пырля* 'together with', *пеледыш* 'flower', *пурла* 'right'

3. Put the verbs in parentheses into the compound past tense II.

- 1) Тудо пий деч (лўдаш), сандене мемнан деке толын огыл.
- 2) Ожно Миша *шахмат дене пеш сайын (модаш).
- 3) Аважын олаш кайыме годым шым ияш ўдыржў ушкалым шке (лўшташ).

* *ер* 'lake', *толын пураш (-ем)* 'to arrive, to come in', *шахмат* 'chess', *шахмат дене модаш (-ам)* 'to play chess'

4. Insert the following postpositions into the appropriate sentences: *шотышто*, *кўра*, *годым*, *нерген*, *деч вара*, *деч ончыч*, *дене*.

- 1) Кочмо ... огыт кутыро.
- 2) Ёдымё ... куралаш күлеш.
- 3) Лёдмыж ... *пырысиге пушенге *вуйышко *күзен кайыш.
- 4) Ургымо ... мыйын кокам пеш *мастар.
- 5) Колым кучымо ... Эвай кече мучко кутырен кертеш.
- 6) Йоча-влакын лыпланымышт ... туныктышо *адакат умылтараш тўнал'е.
- 7) *Осалын пукшымылан ... ушкал шёрым шагал пуаш тўналын.

* *пырысиге* 'kitten', *вуй* '(here:) top', *күзен каяш (-ем)* 'to climb up/to', *мастар* 'expert, master; talented, skilled', *адакат* 'again, anew', *осал* 'bad, poor'

5. Give opposites.

1) тыште	5) ёмбалне	9) ончылно
2) шенгеке	6) шенгелан	10) кўшыч
3) мўндырчын	7) ёлан	11) тушан
4) ёлнё	8) воктене	12) ёлыкё

6. Write down the dictation.

